

Republika e Kosovës • Republika Kosovo • Republic of Kosovo
Institucioni i Avokatit të Popullit • Institucija Ombudsmana • Ombudsperson Institution

PISMO PREPORUKE

u vezi
posete Nacionalnog mehanizma za prevenciju torture
Pritvorskom centru u Peći

Za:

- G. Abelard Tahiri, ministar**
Ministarstvo pravde

- G. Qemajl Marmullakaj, generalni sekretar**
Ministarstvo pravde

- G. Uran Ismaili, Ministar**
Ministarstvo zdravstva

- G. Naim Bardiqi, generalni sekretar**
Ministarstvo zdravstva

- G. Milazim Gjocaj, direktor**
Departman zdravstva u zatvorima

- G. Nehat Thaçi, generalni direktor**
Kosovska korektivna služba

- G. Jeton Mehmetaj, direktor**
Pritvorski centar u Peći

Priština, dana 16 decembra 2019.godine

Cilj posete

Na osnovu člana 17. Zakona 05/L-019 o Ombudsmanu, Nacionalni mehanizam za sprečavanje torture (u daljem tekstu: „NMST“) Ombudsmana dana 13. novembra 2019. godine posetio je Pritvorski centar u Peći (u daljem tekstu: „PCP“). Svrha posete bila je procena napretka nadležnih organa u primeni preporuka NMST koje su dostavljene ovim izveštajem sa preporukama, dana 22. novembra 2018. godine.¹

Saradnja sa NMST-om tokom posete

Tokom posete NMST PCP-u, osoblje Korektivne službe i osoblje Departmana zdravstva zatvora pružili su monitoring ekipi punu saradnju. Ekipa bez odlaganja je imala pristup svim prostorijama PCP-a. Ekipi su dostavljene sve informacije potrebne za obavljanje zadatka i omogućile intervjue sa osuđenim i pritvorenim licima, bez prisustva korektivnih službenika ili drugog osoblja

Fizičko zlostavljanje

Tokom poseta PCP-u, NMST je intervjuisao veliki broj pritvorenika i osuđenika i nije primio nijednu žalbu o telesnom zlostavljanju ili prekomernom korišćenju fizičke sile od strane korektivnih službenika. Takođe nije primio nijednu žalbu na ponašanje popravnih službenika što bi predstavljalo tretman koji nije u skladu sa poštovanjem ljudskog dostojanstva zatvorenika. Tokom posete primećena je interaktivna i prijateljska komunikacija između korektivnog osoblja i zatvorenika.

Uslovi smeštaja

Tokom svoje posete, NMST je primio žalbe od pritvorenika i osuđenih lica, koji se žale na uslove smeštaja koji u smislu prostora za zatvorenike, prirodnog i veštačkog osvetljenja nisu u skladu sa Zakonom o izvršenju krivičnih sankcija (ZIKS.) i standardima Evropskog komiteta za sprečavanje mučenja (CPT). Direkcija je obavestila NMST da je tokom ove godine PCP krečen.

Zdravstvena zaštita

Tokom posete, NMSAT nije primio kredibilne žalbe u pogledu zdravstvene zaštite koju pruža zdravstvena jedinica u PCP-u. Zdravstvene usluge koje se ne mogu pružiti u PCP-u, pružaju se u drugim javnim zdravstvenim ustanovama. Međutim, zbog infrastrukture, zdravstvena jedinica radi u veoma teškim uslovima.

Režim

NMST je primetio da zbog infrastrukture, uprkos naporima Direkcije PCP-a, PCP nije u mogućnosti da obezbedi radni angažman, stvarne aktivnosti resocijalizacije ili bilo kakvu eventualnu obuku za zatvorenike. NMST je obavešten da je 8 zatvorenika angažovano radom. Na raspolaganju zatvorenih lica ostaje odlazak na svež vazduh dva puta dnevno po sat vremena i stol za ping-pong koji je postavljen u dvorištu PCP-a i gledanje televizije u njihovim ćelijama.

Angažovanje radom, aktivnosti ili obuke uopšteno ostaju izazov za PCP, zbog infrastrukture i činjenice da je angažovanje pritvorenika radom ili drugim aktivnostima često se podvrgava odobrenju od strane nadležnog suda. Međutim, NMST ohrabruje

¹ NMST, Izveštaj sa preporukama o poseti Pritvornom centru u Peći, objavljen dana 22. novembra 2018. godine. Za više informacija vidi: <https://www.oik-rks.org/2018/11/22/raport-me-rekomandime-i-mekanizmit-kombetar-per-parandalimin-e-tortures-per-viziten-ne-qendren-e-paraburgimit-ne-peje/>

nadležne organe da ulože napore kako bi pritvorenicima omogućili bogatiji režim radom, obukama i drugim aktivnostima, u meri u kojoj je to moguće.

S tim u vezi, NMST primećuje da, u vezi angažovanja pritvorenih lica u radu, član 199, stav 2, Zakonika o krivičnom postupku definiše kao u nastavku: *“Lica koja se nalaze u sudskom pritvoru mogu da obavljaju rad koji je neophodan za održavanje reda i čistoće u njihovim prostorijama. U skladu sa mogućnostima institucije i pod uslovom da to ne šteti vođenju krivičnog postupka, licima u sudskom pritvoru se omogućava rad na aktivnostima koje odgovaraju njihovim fizičkim i psihičkim mogućnostima. Sudija za prethodni postupak, sudija pojedinac ili predsednik veća odlučuje o tome u saglasnosti sa upravom pritvorske ustanove.”*

Dok član 200, stav 1, ZIKS-a, u vezi sa angažovanjem na rad definiše kao u nastavku: *“Pritvorenik može da se angažuje na radu u radionici, radionici u ekonomskim jedinicama koje se nalaze unutar nadležne kazneno popravne ustanove, posle dobijanja saglasnosti od nadležnog suda.”*

Takođe, Pravila Mandele utvrđuju pravo pritvorenika da radi. U pravilu 116 Pravila Mandele izričito se naglašava: *“pritvoreniku treba pružiti mogućnost da radi, ali ne treba da se tarži od njega da radi. U slučaju da on/ona odluči da radi, on/ona treba da bude plaćena za to.”*

U izveštaju Evropskog Komiteta za sprečavanje torture (CPT) o poseti Republici Kosovo tokom 2015. godine, koji je objavljen 2016. godine, u vezi sa režimom za pritvorenike, CPT je izrazio zabrinutost jer uprkos naporima vlasti, pritvorenici većinu svog vremena provode u svojim ćelijama, osim dva sata šetanja dnevno, i gledanja TV i igranja karata.

Ovim Izveštajem, CPT je preporučio nadležnim vlastima Republike Kosova kao u nastavku: *„CPT ponavlja preporuku da se vlasti angažuju da povećaju aktivnosti izvan ćelija za pritvorenike u svim institucijama koje je CPT posetio, kao i u svim drugim institucijama Korektivne službe Kosova, gde je tako nešto prikladno.“*

Dalje CPT naglašava: *„što je duže traje period pritvora, to bi više trebalo da se razvije režim koji im se pruža. Takođe, treba da se preduzimaju radnje za povećanje broja osoblja, kada je to potrebno“.*

NMST smatra da na osnovu važećeg zakonodavstva, pravila Mandele i preporuka CPT-a nadležni organi treba da ulože napore za povećanje angažovanja zatvorenika van ćelije, ne samo u PCP-u, već i u drugim centrima pritvora, u meri u kojoj je to moguće.

Kontakt sa spoljnim svetom

Kontakt sa spoljnim svetom ostaje na zadovoljavajućem nivou. Na raspolaganju pritvorenih i osuđenih lica ostaju porodične posete i telefonski pozivi, kao i vikendi osuđenima koji ispunjavaju kriterijume.

Preporuke NMST dostavljene izveštajem koji je objavljen dana 22 novembra 2018. godine

- **Ministarstvo pravde da obavesti Ombudsmana u vezi sa tvrdnjama osoblja PCP-a da će ovaj Centar biti zatvoren.** NMST nije dobio odgovor od Ministarstva pravde u vezi sa ovom preporukom. Ipak tokom posete, NMST je obavešten od direktora

PCP da u vezi ovoga ne postoji zvanična odluka od Ministarstva pravde u vezi zatvaranja PCP.

- **Uspostaviti uslove i odgovarajući radni prostor za medicinsko osoblje.** Tokom posete, NMST je primetio da nema nijedne promene i da medicinsko osoblje nastavlja da obavlja zadatke u teškim uslovima i bez prostora.
- **Broj smeštenih pritvorenika treba da bude u skladu sa zvaničnim kapacitetom PCP-a i što pre rešiti pitanje prenatrpanosti.** NMST tokom posete nije primetio slučajeve prenatrpanosti i prekoračenja zvaničnog kapaciteta PCP-a.
- **Uslovi smeštaja, sve dok ovaj centar bude u upotrebi, da ispunjavaju minimalne standarde utvrđene Zakonom o izvršenju krivičnih sankcija; sa standardima KPT-a i drugim međunarodnim standardima za zaštitu prava zatvorenika.**

NMST tokom posete primetio je da uslovi smeštaja u PCP nisu u skladu sa ZIKS-om i međunarodnim standardima za zaštitu prava zatvorenika u pogledu prostora, prirodne i veštačke rasvete. U nekim ćelijama (krilo B), NMST je primetio da je vlaga prodrła. Čak i Izveštajem sa preporukama, koji je objavljen 22. novembra 2018. godine, NMST je konstatovao istu situaciju.

KPT je dva puta posetio PCP tokom 2007. i 2015. godine. Što se tiče uslova smeštaja, KPT je izveštaju o poseti Kosovu 2007. godine ove uslove opisao kao veoma loše i ustanovio da veličina ćelija nije u skladu sa standardima koje je postavio ovaj komitet. Osim toga, u izveštaju se navodi da ćelijama nedostaje odgovarajuća ventilacija i osvetljenje.

Takođe, KPT je u izveštaju o poseti Kosovu 2015. godine, konstatovao da se uslovi smeštaja nisu poboljšali i uglavnom ostaju onako kako je napomenuto u izveštaju o poseti 2007. godine.

Dalje, KPT u izveštaju zaključuje: "*Sve dok se ovaj centar koristi, potrebno je uložiti napore da se sanitarni aneksi drže u prihvatljivom stanju u smislu fizičkih uslova i da se osuđenima obezbedi 4m² prostora po osobi u ćelijama gde je smešteno više od jednog pritvorenog*"

Prema nalazima i konstatacijama postignutim tokom posete, u skladu sa članom 135. stav 3. Ustava Republike Kosovo i članom 16. stav 4. Zakona br. 05/L-019 o Ombudsmanu, Ombudsman preporučuje:

Ministarstvu Pravde:

- **NMST ponavlja preporuku da se stvore uslovi i odgovarajući radni prostor za medicinsko osoblje.**
- **NMST ponavlja preporuku da uslovi smeštaja, sve dok ovaj centar bude u upotrebi, budu u saglasnosti sa minimalnim standardima koji su utvrđeni Zakonom o izvršenju krivičnih sankcija; sa standardima KPT-a i drugim međunarodnim standardima za zaštitu prava zatvorenika.**
- **Da ulože napore da se povećaju angažmani van ćelija za pritvorenike.**

U skladu sa članom 132. stav 3. Ustava Republike Kosovo („Bilo koji drugi organ ili institucija, koja sprovodi legitimnu vlast u Republici i Kosovo je dužna da odgovori na zahteve Ombudsmana i da predstavi sva zatražena dokumenta i informacije u skladu sa zakonom “) i članom 28. Zakona br. 05/L-019 o Ombudsmanu („Vlasti, kojima je Ombudsman uputio preporuke, zahtev ili predlog za preduzimanje konkretnih mera, uključujući i disciplinske mere, treba da odgovore u roku od trideset (30) dana. Odgovor treba da sadrži razloge u pisanoj formi o preduzetim radnjama u vezi sa navedenim pitanjem“) ljubazno Vas molim da nas obavestite o radnjama koje ste preduzeli ili planirate da preduzmete u vezi sa navedenim pitanjem.

S poštovanjem,

Hilmi Jashari
Ombudsman